

[Miljøministeren]

slutning om at indføre atomkraft i Danmark. Arealreservationerne skal derfor lægges til grund i den regionale og kommunale planlægning de pågældende steder.

Miljøstyrelsen, der har haft et samarbejde med Elsam om mulighederne for udledning af kolevand fra et eventuelt a-kraftværk ved Gylling Næs, har oplyst, at det ikke fra elværkerne over for miljøstyrelsen har været tilkendegivet, at man havde planer om andre placeringer.

Handelsministeriet har endvidere oplyst, at man heller ikke dér er bekendt med sådanne planer.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en trustkommission [af Ib Christensen (DR) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 25. Fremsat 1/11 77).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Handelsministeren (Ivar Norgaard):

Som det rigtigt er anført i bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutning om nedsættelse af en trustkommission, er regeringen tidligere blevet opfordret til at nedsætte en sådan kommission, og vi er fra forskellig side blevet bedt om at styrke monopolkontrollen. Det er derfor, min forgænger i embedet har bedt monopoltilsynet om en gennemgang af og en redegørelse for de centrale bestemmelser i monopolloven i lyset af udviklingen i struktur- og konkurrenceforholdene inden for dansk erhvervsliv. Formålet var bl. a. at få skabt klarhed over, hvorvidt monopoltilsynet med hjemmel i gældende lov har tilfredsstillende mulighed for f. eks. at kræve anmeldelse og registrering af finansielle forbindelser i dansk erhvervsliv.

Da monopoltilsynet har meddelt, at redegørelsen er under udarbejdelse og forventes at foreligge inden årets udgang, mener jeg, at det er rigtigt, at jeg afventer denne redegørelse, før jeg tager stilling til behovet for nedsættelse af en ny trustkommission.

Poul Nielson (S):

Vi er fra socialdemokratiet enige i, at der helt givet er et behov for at få kortlagt ejerforholdene i dansk erhvervsliv og også for at få belyst virkningerne af de koncentrationstendenser, som vi har kunnet se på den konkurrencesituation, der præger hele erhvervslivet. Der er imidlertid tale om et noget overflodigt initiativ fra retsforbundet, eftersom handelsministeren jo allerede klart har tilkendegivet en positiv indstilling til tanken om at gennemføre sådanne analyser. Hvilken form der præcis skal anvendes ved disse analyser, er af mindre afgørende betydning, men vi vil da ikke fra socialdemokratiet stille os afvisende over for at drofte retsforbundets forslag i erhvervsudvalget, og det er da muligt, at vi også gennem en sådan droftelse kan bidrage med nogle ideer til brug for handelsministeren i det videre arbejde.

Men vi ser i første omgang frem til, hvad der måtte fremkomme fra monopoltilsynet, sådan som handelsministeren netop har oplyst at vi kan forvente det om kort tid. Jeg vil i den forbindelse gerne spørge handelsministeren, om han vil foranledige, at vi i erhvervsudvalget bliver gjort bekendt med materialet, lige så snart det foreligger, sådan at vi kan foretage en mere samlet og mere velunderbygget vurdering, end der kan gores alene på grundlag af det her foreliggende forslag.

Lawaetz (FP):

Forslagsstillerne taler om udvidelse eller skærpelse af monopoltilsynets virksomhed, endvidere om at der er et udtalt behov for at foretage løbende, dybtgående undersøgelser af konkurrenceforholdene og kapitalkoncentrationen i erhvervslivet, herunder de egentlige ejerforhold. Til dette formål vil man nedsætte en kæmpe trustkommission, altså igen masser af uproduktivt arbejde og store udgifter. Det er som bekendt ikke fremskridtspartiets livret.

Helt bortset fra kommissionen vil resultatet blive en følgelovgivning, som ikke vil være erhvervsvenlig, og de fleste taler dog om erhvervsvenlighed som den eneste udvej til at bedre landets økonomi. Problemer omkring multinationale selskaber og internationale trustdannelser er et EF-spørgsmål, men det passer naturligvis ikke retsforbundet.

[Lawaetz]

Det fremsatte forslag er vel et typisk socialistisk forslag, og man har måske lov til at undre sig over, at retsforbundet i det hele taget fremsætter det. Nu føler jeg mig dog beroliget ved at høre, at handelsministeren og den socialdemokratiske ordfører mener, at det er lidt overflødige anstrengelser på indværende tidspunkt. Det er min opfattelse, at regeringspartiet bør tage afstand fra forslaget, netop ud fra en fornuftig påstand om erhvervsvenlighed og yderligere ud fra socialdemokratiets officielt positive indstilling til EF.

Kapital er en væsentlig del af produktionsfaktorerne, og intet stort kan således skabes uden kapitalkoncentration. Må jeg pege på nogle store, sunde danske foretagender som f. eks. ØK, A. P. Møller med Lindøværftet, Danfoss, Bang & Olufsen, som giver godt arbejde til tusinder, for ikke at tale om deres mange hundrede underleverandører af små og mellemstore virksomheder. Skal vi blande os i det, eller skal vi sige tak, fordi det på de felter går godt? På internationalt plan er disse firmaer små, og det vil være yderst uheldigt eller risikabelt, om en skærpet, særlig dansk lovgivning skulle afskrække udenlandsk kapital og store internationale firmaer som f. eks. Unilever fra at investere i Danmark. Sådanne hindringer vil kun skaffe yderligere arbejdsløshed.

Fremskridtspartiet ser med største bekymring på udviklingen, og på baggrund af den udmærkede fjernsynsudsendelse i aften og Industrirådets netop fremkomne analyse af dansk industris fremtid finder vi det yderst vigtigt at få disse problemer gennemdiskuteret og få lagt en fast politik for vor industris udvikling i de nærmeste år. Industrien må have krav på rolige og trygge arbejdsforhold med tillid til fremtidige investeringer. Fremskridtspartiet har derfor, som det allerede er sagt, i dag indleveret en forespørgsel til statsministeren med det formål at få en tilbunds gående debat og erfare regeringens og i øvrigt de øvrige politiske partiers stillingtagen til en række vigtige spørgsmål for vor industris udvikling og konkurrencedygtighed i de nærmeste år, både på det hjemlige marked og på det internationale marked.

Ellemann-Jensen (V):

158 Ft

Ligesom de foregående ordførere har jeg lidt svært ved at se formålet med dette lovforslag, bortset fra at det naturligvis skal minde om retsforbundets eksistens.

Ønsket om en trustkommission svarer jo, som der står i forslagets bemærkninger, til et forslag fra LO. Som det burde være forslagsstillerne bekendt – ellers har de jo lige fået det at vide af handelsministeren – så har forslaget fra denne magtfulde interesseorganisation ført til, at man i monopoltilsynet er gået i gang med en analyse af de hidtidige erfaringer med monopolloven, for at man kan vurdere det eventuelle behov for en ny kommission.

Den forrige trustkommission af 1949 havde til opgave at lave et oplæg til monopolloven, men det står ikke helt klart, hvad retsforbundet egentlig vil med den nye trustkommission, man foreslår her. At undersøge ejerforholdene i dansk erhvervsliv og offentliggøre det, ja, det kan da være meget spændende, men hvad det i øvrigt skal føre til, står sådan set hen i det uvisse, for forslagsstillerne har ikke betroet os, hvad det er for en slags ændringer i monopollovgivningen, man forestiller sig.

Vi skal under udvalgsarbejdet behandle dette overflødige reklameforslag efter fortjeneste.

Kjelgaard (KF):

Det beslutningsforslag, retsforbundet her har fremsat, er efter vores opfattelse et overflodigt forslag. Det er som så meget andet præget af mistæneliggørelse af det erhvervsliv, vi alle sammen, når det kommer til stykket, skal leve af. Det løser ingen problemer, men skaber kun yderligere bureaukrati, og de penge, det vil koste at gennemføre det, kan efter min mening bruges til noget betydeligt mere fornuftigt.

Vi er heldigvis ikke nu i efterkrigsår, som man var i 1949, og det danske erhvervsliv kæmper i forvejen med alt for mange restriktioner, så vi er modstandere af forslaget.

Ole Olsen (SF):

Vi har nu hørt en række såkaldt liberale partier fortælle, at det var et overflodigt forslag. Det sagde regeringspartiet sådan set også, men der var forskel på betoningen, regeringspartiet sagde det i, og så den, de bor-

[Ole Olsen]

gerlige partier sagde det i. Det lader til, at de såkaldt liberale partier ikke rigtig har lært at kende forskel på erhvervsfrihed og fri konkurrence. Man anerkender åbenbart jungeloven. Det gør SF ikke, og så vidt jeg ved, gør socialdemokratiet det heller ikke, og jeg mener ikke, at et flertal af partierne her i folketingsalen gør det.

I modsætning til regeringspartiet må jeg sige, at jeg synes, det er godt, at retsforbundet har taget dette initiativ. Jeg har egentlig kun én kritik af det, og den vil jeg da fremkomme med, og den ønsker jeg ikke bliver misforstået. Jeg vil nødigt have, at regeringen bare nedsætter en trustkommission, jeg vil helst have, regeringen kommer med et lovforslag om nedsættelse af en trustkommission. Jeg vil gerne have en lov bagved. Derved er vi bedst i stand til at diskutere kommissoriet igennem i erhvervsudvalget. Vi kan bedst fastlægge det.

Jeg mener nok, at det oplæg, der er kommet fra LO, er godt, og jeg mener også, at regeringen plejer et så nært forhold til LO, at jeg ikke kan forestille mig, at regeringen ikke alvorligt overvejer at nedsætte en trustkommission. Derfor forstår jeg heller ikke rigtig, at regeringen og socialdemokratiet er afvisende over for det forslag, som er fremsat her.

Hr. Ellemann-Jensen fik med sædvanligt vid sagt, at det bare var et reklameforslag. Hr. Ellemann-Jensen fik samtidig demonstreret, at han ikke vidste, hvad der skete med trustkommissionen, og det kan man bare notere sig. Trustkommissionens eneste opgave var bestemt ikke at komme med forslag til en ny lov. Den var i højere grad at udrede en bunke forhold i dansk erhvervsliv og simpelt hen offentliggøre en række rapporter, som det faktisk også skete.

De væsentlige fejl ved den gamle trustkommission var vel for det første, at arbejdet gik for langsomt, det tog for mange år; den sad, så vidt jeg erindrer, 10 år. Den anden store fejl var, at en bunke af det materiale, man fik samlet ind, fik man aldrig offentliggjort. Jeg synes nok, at de enkeltberetninger, som er offentliggjort, er værdifulde, men det er ca. 20 år siden og det materiale, man offentliggjorde, og det, man har på lager, men som aldrig blev offentliggjort, må man nok indrømme efterhånden er forældet.

Vi har i modsætning til, hvad hr. Ellemann-Jensen og andre ordførere sagde, faktisk fået nogle nye problemer ind i dansk erhvervsliv. Jeg mener bestemt ikke, at koncentrationstendenserne er blevet mindre, siden den forrige trustkommission trak sig tilbage.

Vi har for det første et spørgsmål om de multinationale selskaber. Jeg erindrer, at den nuværende handelsminister – jeg diskuterede det med ham flere gange under EF-debatten – sagde, at vi skulle ind i EF for at kontrollere de multinationale selskaber. Jeg mener, at det har været ineffektivt, men det kan vi selvfølgelig snakke om en anden gang. Det er da klart, at skal vi gøre noget ved de multinationale selskaber, så må vi også lave undersøgelser her i Danmark, og det var vel et af formålene med trustkommissionen, at man for alvor kunne grave i de multinationale selskaber.

Jeg vil da godt bebude på forhånd, at hvis regeringen ikke tager fat på dette arbejde for alvor, så vil SF følge retsforbundets initiativ op og eventuelt tage en forespørgselsdebat om de multinationale selskaber. Jeg synes bestemt ikke, at ministeren skal have lov til at dø i synden oven på sine løfter for snart – ja, 5 år siden eller sådan noget.

Det andet spørgsmål, jeg synes er vigtigt, er spørgsmålet om kapitalkoncentrationen her i landet. Vi mangler i meget høj grad, ikke så meget i loven, men i den retspraksis, vi har, den praksis, monopoltilsynet følger, at få analyseret, hvordan ejendomsforholdene er, hvordan kapitalkoncentrationerne er. Så vidt jeg erindrer, er der kun én eller to registreringer, hvis der overhovedet er nogen, om, hvem der ejer hvem, og altså om kapitalkoncentrationerne rundt omkring. Det er givet, at det er et område, der virkelig for alvor skal kulegraves. Vi er faktisk nødsaget til, og det er lige så vigtigt som det, man gør for øjeblikket, at få oplysninger om kapitalforholdene i dansk erhvervsliv, og selvfølgelig specielt i dansk industri.

Der er en lang række andre problemer – men jeg kan se, at lampen lyser, så jeg vil nok benytte min anden taleromgang til at gå resten af det igennem.

Fuglsang (DKP):

[Fuglsang]

Da mit partis ordfører er optaget andetsteds i huset, skal jeg på kommunisternes vegne sige et par ord om det forslag, der ligger her. Jeg kan selvfølgelig sige, at vi helt og fuldt støtter dette forslag om en trustkommission, så meget desto mere som indhold og mening så temmelig er på linje med forslag, der tidligere er fremsat fra vores side. Med hensyn til en sådan kommission vil jeg på givne foranledning også gerne sige, at for mig er det ingenlunde ligegyldigt, hvordan en sådan kommission bliver sammensat. Det er i høj grad afgørende, at det virkelig bliver en kommission, som repræsenterer et bredt udsnit af befolkningen, sådan som det også ligger i det forslag, der er fremsat her, og at det altså ikke bliver såkaldte eksperter sammen med monopolernes egne folk, der sidder og endevender deres egne sager.

Der er så meget desto mere grund til en sådan trustkommission, som det er sådan, at Danmark, hvad angår undersøgelse af kapitalforhold eller kapitalkoncentration, står tilbage også for, hvad man foretager sig i en række andre kapitalistiske lande.

Nu afvises dette fra højre side i salen med, at det er et typisk socialistisk forslag. Det er det ingenlunde; tværtimod vil jeg sige, at det er typisk, at forslaget er fremsat af vel nok det eneste virkelig liberale parti her i salen, eller i hvert fald det eneste, som viser, at det mener noget med at kalde sig liberalt. Til gengæld er det temmelig afslørende for, hvor lidt de andre, som ofte skændes om, hvem der er mest liberal, i virkeligheden mener med dette begreb.

Nu forstår jeg nok, at sådanne partier modsætter sig en sådan undersøgelse, som der her er tale om, af, hvem der ejer og hvem der råder over danske erhvervsvirksomheder, penge og kreditvæsen, og derigennem i praksis også af den magt, de udøver. En sådan undersøgelse vil nemlig afsløre, hvor lidt der er tilbage af virkelig frihed for dem, der f. eks. kalder sig de frie købmænd, eller selvstændighed for dem, der kalder sig de selvstændige landmænd eller andre erhvervsdrivende.

I Perspektivplan II nævntes f. eks., at vi har forholdsvis få virkelig store virksomheder i Danmark, og det er jo rigtigt, når vi ser det i international målestok. Men ikke desto mindre ville en sådan undersøgelse bekræfte, at det, at vi kun har små og middelstore vir-

somheder, ikke er udtryk for, at vi ikke samtidig har en meget stærk kapitalkoncentration her i vores land. En undersøgelse ville også give et billede af en udvikling, som netop tvinger en række af disse små næringsdrivende over i lønmodtagernes rækker, og af, at det ikke, som man tidligere altid skræmte dem med, var socialismen, der ville tage deres ejendomme fra dem. Det er i virkeligheden selve processen i det kapitalistiske samfund, bl. a. de store danske og multinationale koncerner, som fordriver dem fra deres hidtidige ejendomme og tvinger dem til at opgive deres hidtidige eksistens.

Vi kan helt og fuldt gå ind for forslaget.

Niels Helveg Petersen (RV):

Det radikale venstre er tilhænger af, at der sker den bedst mulige kortlægning af ejerforhold og konkurrenceforhold i dansk erhvervsliv.

Det er en grundlæggende misforståelse at tro, at kortlægning af erhvervenes forhold, viden om konkurrenceforhold og ejerforhold, belysning af disse ting, er noget særlig erhvervsuvenligt. Derved bidrager man – det synes jeg ordførerne for både venstre, konservative og fremskridtspartiet gjorde blændende – stærkt til at skabe det indtryk, at der er så meget at skjule. Det er ikke erhvervsuvenligt at få belyst konkurrenceforhold og ejerforhold i dansk erhvervsliv. Tværtimod er det et krav fra offentligheden at have dette kendskab. Jeg vil endda sige, at det i virkeligheden også er et berettiget krav fra virksomhederne, for at få vist, hvorledes forholdene hænger sammen.

Vi ser da heldigvis også en stigende tendens til, at virksomhederne selv, bl. a. da nogle af de fremmeligste, gør mere og mere ud af offentliggørelse af deres regnskaber, præsentation af regnskaberne på en overskuelig og forståelig måde, en tendens, man på alle leder og kanter skal underbygge.

Jeg vil altså gerne tage afstand fra den indstilling, at det skulle være særlig erhvervsuvenligt at få kortlagt erhvervslivets vilkår.

Jeg vil gerne pege på, at skal man have en meningsfuld undersøgelse af det, hvad der er formålet med forslaget, så kan man ikke betragte det danske marked isoleret. Med den liberalisering af varehandelen, som har fundet sted, er en isoleret undersøgelse af det

[Niels Helveg Petersen]

danske marked næsten meningsløs for en række varegruppers vedkommende. Det, man derfor kommer til at undersøge, er, hvorledes konkurrenceforholdene i Danmark er i forhold til andre lande, hvor de samme virksomheder sælger deres varer. Det vil sige, at undersøgelsen meget, meget hurtigt får præg af en sammenligning af konkurrencevilkårene for produkter, der sælges ikke kun i Danmark, men også i andre lande, og konkurrencevilkårene i Danmark i forhold til konkurrencevilkårene i andre lande.

Jeg synes, man må se i øjnene, at med den erhvervsstruktur, vi har i dag, er det egentlig ikke meningsfyldt at tale om at kortlægge ejerforhold og konkurrenceforhold i dansk industri alene. Det må blive meget brede undersøgelser, som i virkeligheden kommer til at tangere de undersøgelser, regeringen har besluttet at foretage ved at nedsætte et udvalg, der skal undersøge fordele og ulemper, også for vore erhverv, ved vort medlemskab af De europæiske Fællesskaber.

Jeg forstår godt, at retsforbundet måske har haft en vis uvilje ved at gå ind i denne problemstilling, men den er i allerhøjeste grad i hvert fald relevant, hvis man skal formulere et kommissorium, der er mening i, for en undersøgelse af konkurrenceforholdene.

Jeg kan derfor – det skulle være fremgået af, hvad jeg har sagt – i det store og hele gå ind for at diskutere i udvalget, hvorledes man skal sætte et kortlægningsarbejde i gang. Derimod har vi vor meget store tvivl om lige netop den fremgangsmåde, som er anvist, bl. a. fordi kommissionen bliver sammensat af alle mulige organisationer, men det er vel næsten nødvendigt, hvis det skal finde sted i form af en kommission. Jeg har mine meget store tvivl om, at en kommission sammensat som denne, der jo indeholder »alt godt fra havet«, virkelig vil kunne belyse forholdene med tilstrækkelig klarhed og skarphed, og derfor tror jeg, at man skal vælge en anden form end kommissionsformen. De fortilfælde, vi har med trustkommissioner, har heller ikke været særlig gunstige. Undersøgelserne har stort set ført en meget tilbagetrukket tilværelse, når først de var blevet produceret, og de har i vidt omfang samlet støv på hylterne. Derfor har vi en positiv holdning til sigtet med dette, men formen ønsker vi meget nøje at diskutere. Vi ønsker i hvert fald

at undgå, at det bliver en undersøgelse, der blot kommer til at samle støv og ikke får nogen betydning.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Kristeligt folkeparti kan ikke medvirke til dette forslags vedtagelse. Vi har i dag hørt mange argumenter for og imod, og jeg kunne have lyst til at spørge, hvorfor man ønsker det nu. Der må jo være en baggrund for, at man ønsker det netop på dette tidspunkt og ikke har tid til at vente på det, regeringen arbejder med. Vi kan altså ikke se, at der på nuværende tidspunkt skulle være nogen særlig grund til det.

En anden ting, jeg også lige vil nævne, er, at de fleste selskaber i dag offentliggør deres regnskaber, så man virkelig har en mulighed for at se dem, også en stor del af de såkaldt multinationale selskaber, som vi nu igen her får slynget ud uden at få nogen argumenter. Det er, som om det er et magisk ord, og så ved man, hvad der ligger bag. Jeg tror, at man virkelig er interesseret i at få tingene frem.

Vi er også i kristeligt folkeparti interesserede i at få sagerne belyst i udvalget, men vi mener altså ikke, at tidspunktet er inde til at nedsætte denne kommission nu.

Wilhelm (VS):

Fremskridtspartiets ordfører kaldte dette et typisk socialistisk forslag. Det er jo til at dø af grin over, det har ikke et klap med socialisme at gøre. Det drejer sig simpelt hen om at skaffe til husbehov – ikke særlig gennemført, synes jeg – nogle oplysninger om ejerforhold, samarbejde på tværs af kapitalgrupperne, den kapitalkoncentration, der er sket, siden man sidst dannede sig et indtryk af det.

Jeg tror, vi sjældent har hørt en ordførertale, hvor ordføreren har været i så direkte diametral modstrid med partiets vælgers objektive interesser. Jeg tror ikke, at der er ret mange fremskridtstvælgere, der hører til dem, der kunne føle sig brøstholdne over denne undersøgelse, altså dem, der sidder i de store kapitalkoncentrationer. Min opfattelse fra møder rundt omkring i landet er, at fremskridtstvælgere hovedsagelig hentes fra frustrerede mellemlagsfolk, der er kommet i klemme i noget, de tror er storebroder sta-

[Wilhjelm]

tens overvågning og momsregnskaber, men som i virkeligheden er den kapitalistiske udvikling i retning af større og større kapital-koncentration, som kvæler dem, de små virksomheder, de små næringsdrivende osv. Det er fremskridtspartiets vælgermæssige basis.

Fremskridtspartiet er for fortidigt til overhovedet at tiltrække de egentlige store kapitaler som vælgerbasis med sine synspunkter, men har netop sin basis hos disse mennesker, som tror, at det skyldes den moderne stat. De har ikke fattet en lyd af, at denne moderne stat er nødvendig for at opretholde det kapitalistiske system, vi lever i, men tror, at det er den, der er skyld i, at de bliver udkonkurreret, at de går bankerot, at de skal sidde og lave bureaukratiske regnskaber osv. osv. Men det er selvfølgelig hr. Lawaetz' eget problem.

Socialdemokratiets holdning, hvor man siger, at vi skal vente på at se, hvad regeringen nu måtte finde ud af, mener jeg vi har set. Den er i og for sig meget logisk, fordi socialdemokratiet er det parti fremfor noget – som partiets nye politiske ordfører siger i tide og utide – der har skabt dette samfund og står for dette samfund, præcis som det er i dag, hvor det skal have lov til at udvikle sig på kapitalens egne betingelser, altså det, vi andre kalder det mest kapitalprogressive parti, der findes herhjemme.

Socialdemokratiets holdning er vist ganske tydelig i partiets holdning, da vi søgte i hvert fald som et minimum at få det til at tage den OECD-deklaration, der også talte lidt om oplysningspligten for selskaberne, alvorligt. Regeringen har siddet og underskrevet den dernede, men da det kom til at tage den alvorligt og vi sagde: hvad med at få de 9 krav, der var opstillet i den deklaration, som regeringen selv har underskrevet, håndhævet herhjemme? – da ville man ikke vide noget af det. Man ved godt, at oplysninger ikke er erhvervsvenlige.

Jeg er lidt ked af, at jeg skal bringe hr. Niels Helveg Petersen ud af det naive lykkeland, han befinder sig i, når han siger, at kravet om oplysninger bestemt ikke er erhvervsuvenligt. Nej, det burde det ikke være, men det er nu altså sådan, som systemet er, at det er til det yderste erhvervsuvenligt at stille krav om oplysninger og stille krav om regnskaber, ikke de aktieselskabsregnskaber, der afleveres inde i Nygade, som fru Inger

Stilling Pedersen henviser til, og som er aldeles uoplysende, men de egentlige regnskaber, de egentlige transaktioner. At stille krav til den slags oplysninger, at stille krav til oplysninger om ejerforhold, at stille krav til oplysninger om personsammenfald og kapitalkoncentrationer, det er erhvervsuvenligt, sådan er systemet. Det er da derfor, de stritter imod. Det er da ikke af tåbelighed, hr. Niels Helveg Petersen, at de stritter imod at komme med den slags oplysninger eller imod at få forpligtelser til at give den slags oplysninger.

Om selve forslaget vil jeg sige, at jeg synes nu nok, der var grund til at diskutere det på mange leder og kanter. Den er ekspertsammensat, i modsætning til, hvad hr. Fuglsang sagde, nemlig at han var glad for, at den netop ikke var ekspertsammensat. Kommissionen skal, som der står i forslaget, »sammensættes af eksperter«, og som der står lidt længere nede: »Trustkommissionen skal arbejde som ekspertgruppe...«. De andre, som hr. Fuglsang nævner, er bisiddere, der kan hentes ind. Det er altså sammensætningen, vi synes der er grund til at kigge på, men der er også kommissoriet, og der er ikke mindst beføjelserne.

Jeg mener ikke, at lejligheden er til at tage den store, detaljerede diskussion nu her. Hvad angår vore konkrete indvendinger mod forslaget, hvis hensigter vi bestemt ikke kan have noget imod fra VS' side, kan jeg henvise til de bemærkninger, vi gjorde i forbindelse med DKPs tilsvarende forslag for et års tid siden. Vi kan også henvise til et tidligere VS-forslag, der gik på noget af det samme, men som var betydelig mere konkret, både med hensyn til kommissoriet og med hensyn til en sådan kommissions beføjelser. Hermed tænker jeg på sådan noget som domstolsbeføjelser, som den gamle trustkommission jo havde: retten til at afhøre disse erhvervs virksomheders ledere og ejere under vidneansvar osv. Det er der intet af her. Sådanne bestemmelser har vi jo haft tidligere i dansk lovgivning. Det var ganske vist ekstraordinært, men hvorfor ikke bruge den form, hvis man vil have noget undersøgt?

Arnfast (CD):

Jeg skal ganske kort meddele, at centrumdemokraterne heller ikke kan støtte det for-

[Arnfast]

slåg, der foreligger her, og jeg skal ikke forlænge debatten med at gentage alle de argumenter, som er fremført fra anden side.

Ib Christensen (DR):

Flere ordførere har allerede i relevante vendinger betegnet den modstand mod dette forslag, som er kommet fra navnlig fremskridtspartiet, venstre og det konservative folkeparti, hvor man tilsyneladende opfatter et egentlig liberalistisk og liberalt politisk forslag som noget erhvervsfjendsk.

Forslagets formål er – og det er svar til hr. Ellemann-Jensen – at gennemføre større gennemsigtighed i erhvervslivet. Det kan erhvervslivet, i det omfang det har rene kort, intet have imod, tværtimod. Den del af erhvervslivet, der ligger under for manglende konkurrence eller for multinationale selskaber, trustdannelser osv. – og det drejer sig om tusindvis af selvstændige mindre næringsdrivende – kan kun have interesse i en effektiv monopolpolitik. Det må erhvervslivet som helhed også have på længere sigt, for i samme omfang man tolererer og accepterer – eller fører en politik, der direkte fremmer – monopolkoncentrationer, i samme omfang undergraver man et frit og selvhjulpent erhvervsliv.

Jeg kan sige til hr. Lawaetz, at det jo fremgår ganske klart af forslaget bemærkninger, at opgaven for denne trustkommission bl. a. er at undersøge områder, hvor en egentlig fri konkurrence er ophørt eller er reduceret, idet det må anses for værdifuldt at få kortlagt disse forholds betydning for prisdannelse osv. – altså en egentlig liberal opgave. Det har intet som helst med socialisme at gøre. Tværtimod. Det har andre ordførere jo allerede understreget.

Spørgsmålet om EF i forbindelse med multinationale selskaber er allerede berørt. Der er jo intet sket. Til trods for at EF-traktaten i artikel 86 og deromkring har nogle ret skrappe bestemmelser mod monopol-dannelser, så er den praksis, der følges i EF, at man godkender monopoldannelser og endda – forlyder det fra Kommissionsside – nærer nogen betænkelighed ved de skrappe bestemmelser, man har stående på papiret i traktaten. Derfor forventer vi ikke nogen indsats fra EFs side i denne sag.

Det er klart, at dette er ikke – det er svar til hr. Niels Helveg Petersen – noget, der overlappes af det udvalg, som er nedsat af regeringen med henblik på at undersøge ulemper og fordele ved EF-medlemskabet. Det er en ganske anden opgave. Der foreligger, uanset den øgede samhandel osv., en ganske væsentlig opgave i at undersøge konkurrenceforholdene i det danske erhvervsliv.

Jeg må videre sige til hr. Niels Helveg Petersen, hvis i øvrigt positive indstilling jeg takker for, ligesom jeg takker alle de øvrige ordførere, der har givet udtryk for en positiv indstilling til forslaget, at ganske vist kan man sige, at denne kommissions sammensætning er sket ud fra princippet »alt godt fra havet«, men vi har altså valgt en mellemform, som kan diskuteres, men som måske skulle prøves engang, nemlig at vi nedsætter en ekspertgruppe, men altså så – som »alt godt fra havet« – som bisiddere har disse veletablerede grupper, der ellers går igen som Tordenskjolds soldater og undersøger deres egne forhold, hvad der ikke altid kommer noget særlig nyt eller godt ud af.

Vi mener, det er rigtigt at få uafhængige eksperter til at undersøge disse ting, men kan på den anden side også se, at der er visse organisationer inden for erhvervslivet, fra forbrugerside osv., som det vil være rigtigt får en eller anden form for tilknytning til kommissionen. Men formen kan diskuteres, og vi er naturligvis helt åbne over for en anden form, lige så vel som vi er åbne over for hr. Ole Olsens tanke om, at der skulle gennemføres en lov i stedet for. Det har vi intet som helst imod, tværtimod.

Når forslaget kommer nu, så hænger det sammen med, at regeringen har fået flere henvendelser – ikke én, men flere henvendelser – fra LO, uden at der altså endnu er sket noget konkret i form af et regeringsinitiativ her i tinget. Allerede i 1976 rejste LOs repræsentantskabsmøde spørgsmålet, og man har senere i et brev her i år rykket for, at der skete noget. Jeg takker ministeren for, at regeringen altså har en positiv vilje til at undersøge disse ting, men man vil åbenbart afvente den redegørelse, som kommer fra monopoltilsynet og forventes at foreligge inden årets udgang. Vi forventer fra retsforbundets side, at regeringen så tager sagen op og virkelig gør noget ved den. Om det sker i form af en ny trustkommission, er ikke så afgøren-

[Ib Christensen]

de for os. Vi finder, at det er rigtigt og hensigtsmæssigt, og har derfor fremsat forslaget, men det vigtigste er selvfølgelig, at der sker effektive og dybtgående undersøgelser, og vi har intet imod, at man udvider beføjelserne, som hr. Wilhjelm var inde på, og eventuelt ligefrem giver kommissionen ret til at foretage afhøringer under vidneansvar osv. Det er absolut også en ting, vi kan tale om.

Hr. Ellemann-Jensen spurgte, hvad det er for ændringer, vi ønsker i lovgivningen. Ja men det er jo bl. a. det, som skal opklares gennem dette undersøgelsesarbejde, som trustkommissionen skal foretage. Den kan så finde ud af, hvad der på baggrund af de faktiske undersøgelser kan være behov for af ændringer. Det vil vel egentlig være forkert på forhånd at lægge sig fast på nogle bestemte ændringer i monopollovgivningen, før man har gennemført dette nødvendige kulegravningsarbejde, som monoptilsynet i praksis ingen mulighed har for at gennemføre i dag, fordi monoptilsynet er bebyrdet med en række opgaver med hensyn til at administrere en pris- og avancelovgivning, der er nok så umulig at administrere. Den monopolbekæmpende funktion, som monoptilsynet egentlig skulle have, har man ingen ressourcer til. Det er altså et yderligere argument for at overveje, om man ikke skulle gå den vej, der her er foreslået, nemlig at ned sætte en egentlig ad hoc-gruppe, altså en trustkommission.

Jeg skal med disse ord takke for den tilslutning, der er kommet fra en række partiers side, og så udtale min skuffelse – men ikke min overraskelse – over, at man fra højre side i salen så bastant afviser dette liberale forslag.

Handelsministeren (Ivar Nørsgaard):

Jeg skal endnu en gang understrege, at regeringen ikke på forhånd afviser, at det kan være nødvendigt og rimeligt med en trustkommission. Vi er ikke sikre på, at det er den rigtige løsning, men vi afventer den redegørelse, som vi nu altså ved vi vil modtage her inden årets udgang.

Vi er i høj grad indstillet på at drøfte problemerne i forbindelse med en kortlægning af finansielle forbindelser og monopolagtige dannelser her i landet, og jeg skal foranlediget af opfordringen af hr. Poul Nielson sige,

at jeg naturligvis, så snart jeg har modtaget redegørelsen fra monoptilsynet, vil oversende den til folketingets erhvervsudvalg. Jeg håber, at man så dér, dels i udvalget, dels i samråd med mig, kan få nogle grundige drøftelser af, hvilken form man i fremtiden skal anvende for at få kortlagt de monopolagtige tilstande og de finansielle forbindelser bedst muligt.

Poul Nielson (S):

Lige et par korrigerende bemærkninger. Hr. Lawaetz nævnte, at socialdemokratiet var positivt over for EF. Det er korrekt. Men at det skulle følge deraf, at vi så ikke skulle være særlig interesserede i at få belyst ejerforholdene på den ene eller den anden måde, som vi nu diskuterer det her – den sammenhæng mener jeg absolut ikke at kunne se i socialdemokratiets stillingtagen eller tankegang. Man kunne snarere sige tværtimod. Jeg er enig med dem, der har udtrykt en vis skuffelse over, at EF på det punkt ikke har levet op til de forventninger, man måske kunne have, men det betyder da ikke, at det er mindre nødvendigt at bruge en international organisation af mindst den størrelse og styrke, som EF har, netop til behandling af disse spørgsmål.

Til hr. Ole Olsen vil jeg – også mere for korrektionens skyld – sige, at vi ikke stiller os afvisende, absolut ikke, men vi mente bare, at forslaget var overflødigt.

Lawaetz (FP):

Jeg vil gerne sige til hr. Poul Nielson, at ingen af os har vel noget imod at have den bedst mulige viden om tingene. Det, jeg indvender noget imod, er måden, hvorpå man får det, idet man her vil sætte et nyt apparat i gang.

Jeg vil da glæde mig over det, hvis det er lykkedes mig at more hr. Wilhjelm. Det er somme tider gensidigt. Hvad angår det udtryk, hr. Wilhjelm ikke kunne lide, »et socialistisk forslag«, så er det jo i og for sig bekræftet gennem de partier i salen, der uden forbehold støtter forslaget. Og med hensyn til, hvor vi får vores vælgere fra, da er det helt rigtigt, hvad hr. Wilhjelm siger, det er ikke udtalte socialister, der stemmer på os. De ville ikke stemme på fremskridtspartiet,

[Lawaetz]

det er et alternativ til socialisering, hr. Wilhjelm.

Jeg glædede mig over, at hr. Niels Helveg Petersen var inde på, at flere og flere regnskaber bliver offentliggjort. Det er muligt, man ikke har så megen tillid til det, men jeg har vældig tillid til det, man f. eks. ser i dagbladet Børsen, som har meget, meget udførlige regnskaber netop fra de store firmaer.

Må jeg så slutte med at sige: vores opfattelse er, at den bedst mulige viden er altid fornuftig; det, vi kan være uenige om, er: hvordan kommer vi til den? Her pegede jeg på, at de multinationale selskabers problemer skal drøftes i EF. At det så ikke er sket tilstrækkeligt endnu, det er en anden sag, men jeg forventer, at der kommer noget ud af de undersøgelser; det ved handelsministeren måske meget mere om, end jeg gør.

Pointen er, at vi tager afstand fra – efter vor opfattelse – overflødig arbejde.

Ellemann-Jensen (V):

Nu siger hr. Ib Christensen, at formålet med forslaget er at gennemføre større gennemsigtighed i erhvervslivet. Det er da et vældig fornuftigt formål, det kan vi være helt enige i. Jeg er da enig i, at det bedste middel mod myter om erhvervslivet, det er kendsgerninger om erhvervslivet.

Lad det også være et svar til hr. Niels Helveg Petersen, der – helt uden hold i, hvad jeg sagde i mit første indlæg – hævdede, at venstre skulle have udtalt sig i retning af, at åbenhed omkring erhvervslivet var lig med mistænkeliggørelse. Slet ikke. Dette med den større gennemsigtighed tror jeg bare ikke på at man får igennem en sådan tungtprustende kommission, som man ridser op i det forslag, der er fremsat her.

I øvrigt er det jo rigtigt, som hr. Ib Christensen siger: det er en smuk liberal hensigt, en smuk liberal holdning, der ligger bag dette forslag. Det er blot trist, at retsforbundet i denne sag som i de fleste andre har så svært ved at iklæde sine liberale holdninger praktiske klæder.

Lad mig sige til hr. Ole Olsen, at inden han begynder at spille skolemester heroppefra, så skal han nu lige høre efter, hvad der bliver sagt. Jeg sagde aldeles ikke, at den forrige trustkommission bare havde haft til opgave at lave en monopollov. Den havde til

opgave at skaffe et grundlag for en monopollovgivning, selvfølgelig gennem et bredt udrædningsarbejde. Og for øvrigt: da den forrige trustkommission blev ophævet, bl. a. ved de radikales bistand, så sagde den radikale ordfører, hr. Rager, de kloge ord, at kommissionens betænkninger jo bare var egnet til højt læsning.

Ole Olsen (SF):

Jeg kunne ikke undgå at få det indtryk, at hr. Ellemann-Jensen havde meget travlt med at trække i land i anden omgang. Det, hr. Ellemann-Jensen sagde i første omgang, mener jeg var direkte erhvervsfjendtligt. Hr. Ellemann-Jensen, som kalder sig liberal, satte lighedstegn mellem at »undersøge og blotlægge« og at »mistænkeliggøre« erhvervslivet. Jeg mener, intet kan være mere forkert.

Jeg synes, vi trænger til at få nedsat en trustkommission. Jeg nævnte et par problemer i første omgang, og der er adskillige andre problemer, der trænger til at blive grundigt gennemgravet. Jeg kan nævne et problem som rabatterne, specielt i forhold til detailhandelen, om det ikke er sådan, at en række virksomheder giver rabatter, som ikke er omkostningsbegrundede, og som forbrugeren derfor får lov til at betale i form af højere priser, f. eks. i nærbutikkerne.

Jeg kan nævne et problem som, hvilken udbredelse bruttopriser egentlig har, altså at det foregående led fastsætter priserne. Vi har registreret en lang række bruttopriser, men vi har ingen samlet vurdering af, hvad det betyder, og før man har det, er det jo ikke muligt f. eks. i lovgivningsform at foreslå forbud mod vejledende bruttopriser, hvis det skal finde sted. Oplysning er nødvendig, før vi overhovedet er i stand til at handle.

Jeg kan endelig nævne sådan noget som det, man kalder oligopolsituation, altså hvor der ikke er en enkelt dominerende virksomhed, men hvor der er flere dominerende virksomheder. Det er rigtigt, at efter monopollovens ordlyd kunne der i og for sig godt foretages en registrering, men retspraksis og registreringspraksis har udviklet sig sådan, at registrering i praksis næsten er umulig, når der er tale om flere dominerende.

Jeg synes også lige, det skal nævnes, at det spiller selvfølgelig en rolle, hvilken form kommissionen får. Jeg mener, at handelsmi-

[Ole Olsen]

nisteren skulle overveje, om der ikke skulle en politikerislæt i; jeg er også lidt bange for det rene ekspertvælde i sådan en kommission. Jeg tror, der skal nogle politikere til, selv om det kan lyde mærkeligt, for at få lidt »go« i det.

Ministeren henviser til monopoltilsynets nuværende arbejde, men at håbe på, at monopoltilsynet selv kan klare det udredningsarbejde, der forestår, det mener jeg ikke er realistisk. Vi har lagt en del permanente love over til monopoltilsynet, og hvis jeg kan tælle nogenlunde på fingrene, så har man inden for de sidste ti år lagt ti ekstraordinære love ovenpå, så det kniber for monopoltilsynet bare at nå arbejdet med monopollovgivningen. Skal udredningsarbejdet foretages, må det derfor nok foretages af en kommission, altså ikke af monopoltilsynet.

Jeg kan ikke dy mig for at komme med en bemærkning til hr. Niels Helveg Petersen, som mente, at sådan et udredningsarbejde kun kunne foretages i EF-regie. Jeg mener for det første, at man skal udrede begge steder, men jeg synes også lige, jeg må sige, at set fra mit synspunkt, så er EF og multinationale selskaber nærmest en vittighed.

Fulgsang (DKP):

Der er blevet sagt et par gange heroppefra, at man betragter dette forslag om en trustkommission som overflødig og måske også lidt forhastet. Det synes jeg ingenlunde er tilfældet, for jeg synes, den debat, som har været her, viser, at der er et meget stærkt og også talstærkt ønske her i tinget om, at der virkelig bliver sat noget arbejde i gang. Det vil i ganske høj grad afhænge af regeringspartiet, dets holdning, dets tempo i overvejelserne, om f. eks. LOs krav skal føres ud i livet, eller om det skal stå som et fromt ønske på noget papir.

Det er da rigtigt, at der er forskellige meninger om selve formen. Jeg synes dog nok, der er udtrykt vilje til, at der skal gøres noget ret hurtigt og ret effektivt.

Der er et par gange nævnt den tidligere siddende kommission, og jeg mener, hr. Wilhjelm nævnte den som noget forbilledligt. Det synes jeg ingenlunde den var. For det første var det ikke muligt at få et virkelig billede af monopoliseringen inden for erhvervslivet, idet man ikke måtte nøjes med

én, men skulle tage tre virksomheders samlede markedsandel inden for brancherne. Det var trods alt også sådan – det er senere nævnt ved analyserne af kommissionens arbejde – at de store monopoler i høj grad var i stand til at sabotere de nødvendige oplysninger. Og til slut blev den jo ophævet, inden den i virkeligheden var færdig med sit arbejde. Men erfaringerne fra dengang må selvfølgelig tages med ind i billedet.

Der er én nyttig ting til ved denne debat. Den viser nemlig, at de såkaldt borgerlige partier, de som i høj grad bygger på det egentlige borgerskab, i virkeligheden fører en antiborgerlig politik.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil dog for eftertidens skyld gerne have gjort den bemærkning om EFs rolle i forhold til konkurrenceforholdene på det danske marked, at nu, da told pr. 1. juli 1977 helt er bortfaldet ikke kun mellem EF-lande, men mellem en større kreds af europæiske industrinationer, så er det en række andre ting, der spiller ind og lægger sig hindrende i vejen for fri samhandel. Der er tekniske handelshindringer, administrative handelshindringer, juridiske handelshindringer af forskellig karakter, og EF har gjort en meget stor indsats for at komme disse forskellige former for handelshindringer til livs og dermed sikre gennemførelsen af en højere grad af fri konkurrence på det europæiske marked. Dette arbejde har bestemt ikke været frugtesløst.

Jeg vil også gerne nævne Domstolens virksomhed i den forbindelse. Domstolens fortolkninger og afgørelser i sager om konkurrenceforvridende forhold har i allerhøjeste grad betydning for den praksis, de markedsføringsmetoder, som virksomhederne kan anvende – i det hele og store til gavn for en fri udveksling af varer og tjenester over landegrænserne, noget, som jo bidrager til at holde priserne nede for forbrugerne.

Endelig foreligger der fra EF-Kommissionens side, men endnu ikke færdigbehandlet af Ministerrådet, flere forslag, der skal gribe ind over for de multinationale selskabers vilkår. Det synes jeg dog bør med ved vurderingen af den indsats, som er sket for at fremme den egentlige konkurrence, som – det tror jeg forslagsstillerne er enige

[Niels Helveg Petersen]

med mig i – jo er den bedste modvirkning af monopoltendenser og trustlignende tilstande, som overhovedet findes.

Jeg har ikke noget imod at blive kaldt naiv af hr. Wilhjelms i denne sammenhæng. Jeg mener, det forsåt er rigtigt, at oplysninger om erhvervslivets vilkår ud fra alle synspunkter – virksomhedernes, samfundets, offentlighedens – er af det gode, og det synes jeg egentlig ikke er særlig naivt.

Wilhjelms (VS):

Så kan man måske neddæmpe det til, at hr. Niels Helveg Petersen mangler at forklare, hvorfor disse erhvervsvirksomheder stritter imod med hænder og fødder over for enhver lille bitte oplysningpligt. Det gør de selvfølgelig ikke uden grund.

Jeg vil godt sige til hr. Fuglsang, at jeg mener ikke, at den første trustkommission var ideel, og jeg mener i det hele taget ikke, at man kan få kortlagt – og især få draget konsekvenserne af en kortlægning af – disse problemer i det samfundssystem, vi lever i. Men jeg synes alligevel, det var interessant med den første trustkommission, at man hele vejen over i den borgerlige side af salen i 1949 var med til at nedsætte en kommission, som havde domstolsbeføjelser, som kunne kræve ethvert ikke bare regnskab, men regnskabsbilag frem, med straffebeføjelser osv., som kunne kræve direktører, aktionærer, ejere osv. afhørt under vidneansvar. Hvordan gik det egentlig til? Det skete simpelt hen fordi man lige efter krigen fik det første store chok, da udenlandsk kapital for første gang begyndte rigtig at infiltrere her i landet. Socialdemokratiet og de borgerlige partier var endnu på det tidspunkt så provinsielle, at de troede, det var noget skrækeligt noget, og det måtte de være imod af hensyn til den nationale kapital. Det var Margarinekompagniet, der var den aktuelle anledning. Derfor gik man med til noget, man ikke i andre situationer ville være gået med til.

Men det er lige så lærerigt, at da kommissionen så gjorde det, den faktisk var sat til efter kommissoriet, nemlig at lave udredningsarbejde, og gik videre fra margarineindustrien og de andre steder, hvor udenlandsk kapital var inde i billedet, og gik over til det danske byggematerialemonopol, så blev den lukket, så blev den nedlagt. Det var ikke,

fordi den var færdig, det sagde den daværende formand udtrykkeligt. Han var sur over, at kommissionen blev nedlagt midt i arbejdet. Og de rapporter, den nåede at lave om disse forhold, er ikke tilgængelige. De ligger med sløjfe på under lås og lukke for 50 år i rigsarkivet, ikke tilgængelige. Det er læren af den første trustkommission, hvorfor man gik med til den, og hvorfor man standsede den.

Nu er vi nået dertil, at disse partier og deres kapital er aldeles uden fædreland. Som hr. Lawetz sagde; det ville jo være skrækeligt, hvis sådan et arbejde forhindrede Unilever i at investere her i landet. Han kunne have fortsat med ITT osv. Ja, han fortsatte for så vidt med A. P. Møller og ØK, der er multinationale selskaber lige så vel som ITT og Unilever.

Ib Christensen (DR):

Som denne ikke uinteressante debat er forløbet, mener også jeg at kunne konstatere en mere positiv holdning eller mindre oppositionel holdning over for dette forslag. Jeg takker ministeren for, at regeringen altså har viljen til at gøre noget. Vi håber og forventer så, at der sker noget, så snart den omtalte redegørelse inden årets udgang foreligger.

Hr. Lawetz farer videre med at sige, det er et socialistisk forslag. Det eneste argument, hr. Lawetz kan komme med til at underbygge denne påstand, er, at det jo bekræftes af tilslutningen fra salen. Hvor mange gange har fremskridtspartiet ikke støttet forslag fra socialistisk side eller fået støtte fra socialistisk side til forskellige forslag, uden at fremskridtspartiet formentlig derved vil stemple sådanne forslag som socialistiske? Jeg synes, hr. Lawetz her bevæger sig på overmåde tynd is.

Hr. Ellemann-Jensen var også mere velvillig og sagde lidt overbærende, at retsforbundet har lidt svært ved at iklæde vore liberale hensigter praktiske gevandter. Det må vi jo tage til efterretning, men det er trods alt bedre at have den gode vilje, men måske af og til lidt svigtende evne, fremfor at føre og i markedsudvalget og andetsteds gå ind for en protektionistisk og erhvervs subsidiepræget politik, der intet har med liberal erhvervs-mæssig og økonomisk politik at gøre.

Jeg skal ikke indlede nogen diskussion med hr. Niels Helveg Petersen om tekniske

[Ib Christensen]

handelshindringer, kun lige komme med den enkelte bemærkning, at det kan være meget nyttigt og rigtigt at fjerne sådanne tekniske handelshindringer, men at det jo også kan ske uden for EF. Det sker jo i OECDs regie, i øvrigt på en udmærket måde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af valgretsaldren til folketing [af Niels Helveg Petersen (RV) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 79. Fremsat 3/11 77).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Forslaget går ud på, at valgretsaldren nedsættes til 18 år, og selv om det er et alvorligt spørgsmål, så vil jeg synes, det ville være udtryk for despekt for dette folketing, om man nu genoptog en debat, som man har haft to gange før. Jeg vil gerne sige, at regeringen tilslutter sig fuldt og helt, at 18 års valget er det rigtige, og vi vil med piber og trommer gå ind for og agitere for, at 18 års valget gennemføres.

Man kan nok have en smule bekymring med hensyn til, om tidspunktet er rigtigt valgt. Om vi ved en folkeafstemning vil få så stor tilslutning, at 18 års valget bliver gennemført, er straks en anden ting. Det kan man have sin vurdering af.

Som forslaget lyder, ønsker man det gældende fra 1. marts 1978. Jeg tror, forslagstil-

lerne er helt klar over, at det er uladsiggørligt. Når man taler om, at man skulle sammenkoble folkeafstemningen med et valg, så må jeg sige, at det ville være højest uheldigt at sammenkoble det med kommunevalget, men vi må have mulighed for i udvalget, når forslaget behandles, videre at drøfte den nærmere tekniske udformning og den tekniske mulighed for gennemførelse af dette lovfor-

slag. Fra regeringens side altså fuld tilslutning, men måske en bekymring for, at man ikke har valgt det rigtige tidspunkt.

Marinus Sørensen (S):

Lovforslaget er jo en genfremsættelse af et forslag, som sidste gang blev behandlet i folketinget den 27. april i år. Jeg skal derfor henvise til, hvad mit partis ordfører ved den lejlighed, hr. Møller Andersen, sagde, jfr. Folketingstidende 1976-77, 2. samling, sp. 2989.

Jeg skal dog for god ordens skyld bekræfte, at socialdemokratiet stadig er af den opfattelse, at myndighedsalderen og valgretsaldren bør være identiske. Vi kan følgelig anbefale og medvirke til, at 18 års valgretsaldren bliver vedtaget. Vi vil også, såfremt loven bliver vedtaget, medvirke til, at den kan blive bekræftet ved den senere folkeafstemning.

Tang Sørensen (FP):

Det radikale lovforslag om at nedsætte valgretsaldren til 18 år kan jeg anbefale på et flertal i fremskridtspartiets folketingsgruppes vegne.

Nu, da myndighedsalderen er blevet fastsat til 18 år, det vil sige, at de unge mennesker har ret til at disponere over de penge, de selv tjener, ret til at indgå økonomiske forpligtelser og ret til at indgå ægteskab uden at spørge forældrene, ja, så må tingene også hænge sammen. Reglerne må føres up to date ud fra den erkendelse, at vi i dag har en ungdom, der har langt bedre uddannelsesmuligheder og udfolder langt større aktivitet i alle samfundsfunktioner end tidligere. Hvad må det næste trin så være? Ja, efter min opfattelse må medbestemmelse om de politiske forhold være det næste trin på stigen.

Det er nu en årrække siden, denne sag sidst blev forkastet ved en folkeafstemning, men mangt og meget er sket siden da. Det